

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย :

วัฒนธรรมที่จำเป็นสำหรับคนไทย

DEMOCRATIC POLITICAL CULTURE:
ESSENTIAL CULTURE FOR THAI PEOPLE

จรรย์ ทุมตาลเดี่ยว

Jaran Thumtaldiaew

องค์การบริหารส่วนตำบลนาข่า จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย

Nakha Subdistrict Administrative Organization, Udon Thani Province, Thailand

Author Corresponding Email: everton_285@Hotmail.com

ได้รับบทความ : 16-08-2024

แก้ไขบทความ : 18-08-2024

ตอบรับบทความ : 19-08-2024

Received : 16-08-2024

Revised : 18-08-2024

Accepted : 19-08-2024

บทคัดย่อ: วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้นมีความนิยมอย่างแพร่หลายซึ่งประเทศต่าง ๆ ในโลก ได้นำมาใช้เป็นระบบในการปกครองประเทศ นับตั้งแต่หลังสิ้นสุดยุคสงครามเย็นระหว่างประเทศมหาอำนาจ ตะวันตกซึ่งมีประเทศสหรัฐอเมริกาและอดีตสหภาพโซเวียต สังคมการเมืองที่ใช้การปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยไม่สามารถทำให้ประชาชนในประเทศนั้น ๆ มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แท้จริงเกิดขึ้นได้ทันที แต่ต้องมีการพัฒนาและศึกษาอบรมหรือป้อนเพาะประชาชนในระบอบประชาธิปไตยจนวัฒนธรรมทางการเมืองสอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนของประเทศนั้น ๆ ประชาชนต้องมีจิตใจปรารถนาในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และมีจิตสำนึกหรือวัฒนธรรมทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตย ดังนี้ 1. จิตสำนึกและความศรัทธาในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย 2. จิตสำนึกในเรื่องสิทธิเสรีภาพ 3. จิตสำนึกในการต่อสู้เพื่อสิทธิของตนเองและการเคารพสิทธิของผู้อื่น 4. จิตสำนึกในเรื่องเสียสละส่วนใหญ่และสิทธิเสียสละส่วนน้อย 5. จิตสำนึกในเรื่องหลักความเสมอภาค 6. จิตสำนึกในหลักความยุติธรรม 7. จิตสำนึกในความอดทนอดกลั้น 8. จิตสำนึกในหลักนิติธรรม

คำสำคัญ: ประชาธิปไตย, สิทธิเสรีภาพ, ความเสมอภาค, ความยุติธรรม, นิติธรรม

Abstract: Democratic political culture has become widely popular and has been adopted by many countries as their system of governance since the end of the Cold War between the Western superpowers, particularly the United States and the former Soviet Union. Political systems that use democratic governance cannot immediately create a complete democratic political culture among their citizens. Instead, it requires development, education, and the cultivation of democratic values until the political culture aligns with the way of life of the country's citizens. People

must have a genuine desire for democratic governance and develop a political consciousness that reflects democratic values. These values include: 1) awareness and faith in democratic governance, 2) consciousness of rights and freedoms, 3) awareness of fighting for one's rights and respecting the rights of others, 4) awareness of majority rule and minority rights, 5) awareness of the principle of equality, 6) awareness of justice, 7) awareness of tolerance, and 8) awareness of the rule of law.

Keywords: democracy, rights and freedoms, equality, justice, rule of law

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 78 กำหนดให้รัฐส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศในหลายด้าน รวมถึงการจัดบริการสาธารณะทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ ต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมถึงการตัดสินใจทางการเมืองและเรื่องอื่น ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อประชาชนและชุมชน (Royal Gazette, 2019) นอกจากนี้ มาตรา 133 (3), มาตรา 236 และมาตรา 256 (1) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ยังให้อำนาจประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรง ซึ่งผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า 10,000 คน สามารถเข้าชื่อเสนอกฎหมายตามหมวด 3 สิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย หรือหมวด 5 หน้าที่รัฐ ตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า 20,000 คน สามารถเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาพร้อมหลักฐานเพียงพอเพื่อกล่าวหากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่ามีพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง และผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 50,000 คน มีสิทธิเข้าชื่อขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย (Chantanit, 2006)

ความสมบูรณ์ของระบอบประชาธิปไตยอยู่ที่การที่ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ ด้วยข้อจำกัดในหลายด้าน เช่น การมีประชากรจำนวนมากในประเทศไทย ทำให้ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้โดยตรง จึงต้องมีการเลือกตั้งตัวแทนเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง ทั้งในฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร (Likhit, 1986) การเลือกตั้งในแต่ละครั้งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ แต่ประชาชนมักให้ความสำคัญกับการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นมากกว่าระดับชาติ เนื่องจากถือว่าเป็นสิ่งที่เข้าถึงได้ง่ายกว่า การเลือกตั้งที่เสรีและยุติธรรมจะเปิดโอกาสให้ประชาชนกำหนดรูปแบบของรัฐบาลและทิศทางของนโยบายในอนาคตโดยถือเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ และต้องยอมรับความคิดเห็นของเสียงข้างน้อยด้วย (Wannatham, 2015)

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการรักษาเสถียรภาพและประสิทธิผลของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ระบบการเมืองหนึ่งจะอยู่ได้อย่างมั่นคงหากมีวัฒนธรรมทางการเมืองที่สนับสนุนการปกครองในระบอบนั้น วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยจะส่งผลต่อโครงสร้างและพฤติกรรมทางการเมืองของประเทศ (Almond & Verba, 1963)

1. ความหมายของวัฒนธรรมทางการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมือง (Political culture) เป็นแนวคิดที่สำคัญในการทำความเข้าใจถึงวิถีชีวิตทางการเมืองของสังคม ซึ่งหมายถึงค่านิยม ความเชื่อ ปทัสถาน และพฤติกรรมที่คนในสังคมยึดถือและปฏิบัติในกระบวนการทางการเมืองอย่างเป็นระบบ (Likhit, 1986; Wisal, 2011). วัฒนธรรมทางการเมืองนี้เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลที่มีต่อระบบการเมือง ไม่ว่าจะเป็นในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายและคำอธิบายเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองในแง่มุมต่าง ๆ ดังนี้ (Almond & Verba, 1963; Putnam, 2000).

ค่านิยมของวัฒนธรรมทางการเมืองว่า เป็นทัศนคติ ความเชื่อ และความรู้สึกเกี่ยวกับกระบวนการทางการเมืองของบุคคล ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดพฤติกรรมของบุคคลในระบบการเมือง (Wannatham, 2015; Putnam, 1993). โดยที่วัฒนธรรมทางการเมืองนี้ไม่เพียงแต่ครอบคลุมถึงอุดมการณ์ทางการเมืองเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงปทัสถานในการปฏิบัติของบุคคลในระบอบการเมืองนั้น ๆ วัฒนธรรมทางการเมืองจึงถือเป็นรูปแบบรวมของมิติทางจิตวิทยาและความรู้สึกนึกคิดที่เกี่ยวข้องกับการเมือง (Chantanit, 2006; Eckstein, 1988).

แนวคิดนี้ยังครอบคลุมถึงประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทางการเมือง เช่น อุดมการณ์ทางการเมือง ความชอบธรรมในการปกครอง อำนาจอธิปไตย ความเป็นชาติ การปกครองโดยยึดหลักกฎหมาย และการยอมรับความคิดเห็นของสมาชิก ซึ่งล้วนแต่มีผลต่อการกำหนดทิศทางของระบบการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับรัฐ (Wisit, Sukhum, & Wichai, 2011; Pye & Verba, 1965).

นอกจากนี้ วัฒนธรรมทางการเมืองยังหมายถึงรูปแบบของทัศนคติส่วนบุคคลและความโน้มเอียงที่บุคคลมีต่อการเมืองในฐานะที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกของระบบการเมือง (Uraiwon, 2020; Pye, 1991). แนวคิดนี้ได้ถูกขยายความโดยนักวิชาการ เช่น Almond, Gabriel และ Sidney Verba (1963) โดยพวกเขาได้อธิบายถึงความโน้มเอียงทางการเมืองของบุคคลว่าแบ่งออกเป็น 3 ด้านหลัก ๆ ดังนี้

ความโน้มเอียงด้านความรู้หรือการรับรู้ (Cognitive orientations) หมายถึง ความรู้ความเข้าใจ และความเชื่อของประชาชนที่มีต่อระบบการเมือง ซึ่งครอบคลุมถึงการรับรู้ถึงบทบาทของสถาบันทางการเมือง หน้าที่ของรัฐบาล การทำงานของระบบการเมือง และกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Almond & Verba, 1963; Eckstein, 1988).

ความโน้มเอียงด้านความรู้สึก (Affective orientations) หมายถึง ความรู้สึกทางอารมณ์ที่ประชาชนมีต่อระบบการเมือง เช่น ความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ ความพอใจหรือไม่พอใจต่อสถานการณ์ทางการเมืองหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจและการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน (Chantanit, 2006; Putnam, 1993).

ความโน้มเอียงด้านการประเมินค่า (Evaluative orientations) หมายถึง การใช้ดุลพินิจและการตัดสินใจให้ความเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมและปรากฏการณ์ทางการเมือง เช่น การประเมินว่าระบบการเมืองหรือกิจกรรมทางการเมืองนั้นดีหรือไม่ดี เป็นประโยชน์หรือไม่เป็นประโยชน์ การประเมินค่านี้นักจะพิจารณาจากข้อมูล ข้อเท็จจริงที่มีอยู่ รวมถึงอารมณ์และความรู้สึกของบุคคล ซึ่งทั้งหมดนี้ส่งผลต่อการกำหนดพฤติกรรมทางการเมืองในที่สุด (Almond & Verba, 1963; Pye & Verba, 1965).

เมื่อสรุปแล้ว วัฒนธรรมทางการเมือง (Political culture) หมายถึง ทศนคติ ความเชื่อ ความรู้สึก และการรับรู้ที่บุคคลมีต่อกระบวนการทางการเมือง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการกำหนดพฤติกรรมของบุคคลในระบบการเมือง (Wisit, Sukhum, & Wichai, 2011; Putnam, 2000). วัฒนธรรมทางการเมืองนี้ครอบคลุมทั้งอุดมการณ์ทางการเมืองของบุคคล และทัศนคติส่วนบุคคลที่มีต่อการเมืองในฐานะที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกของระบบการเมือง (Uraiwon, 2020; Pye, 1991). วัฒนธรรมทางการเมืองจึงเป็นภาพรวมที่สะท้อนให้เห็นถึงวิธีการที่บุคคลรับรู้และตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมทางการเมือง และมีบทบาทสำคัญในการกำหนดลักษณะของระบบการเมืองในสังคมนั้น (Likhit, 1986; Pye & Verba, 1965).

2. ประเภทของวัฒนธรรมทางการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมืองตามแนวความคิดของนักวิชาการรัฐศาสตร์ Almond และ Verba (1963) แบ่งออกเป็น 3 ประเภทหลัก ได้แก่ วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบ (Parochial political culture) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า (Subject political culture) และวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม (Participant political culture) ซึ่งแต่ละประเภทแสดงให้เห็นถึงลักษณะของการเมืองในสังคมต่าง ๆ ตามการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทางการเมือง (Muakchim, 2021; Klinsuwan et al., 2023).

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบ (Parochial political culture) เป็นวัฒนธรรมที่ปรากฏในระบบดั้งเดิม ประชาชนในสังคมไม่มีความรู้หรือบทบาททางการเมือง พวกเขาไม่ได้มีความคิดเห็นหรือส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ไม่ได้มีการกำหนดบทบาททางการเมืองให้กับบุคคลใดในสังคม อีกทั้งยังไม่มีรัฐธรรมนูญหรือข้อเรียกร้องทางการเมืองระหว่างประชาชนกับระบบการเมือง ประชาชนในสังคมนี้ไม่ได้ให้ความสนใจต่อระบบการเมือง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบนี้มักปรากฏในสังคมที่ยังคงปฏิบัติตามจารีตประเพณีดั้งเดิม (Thong-in et al., 2022; Malsukhum, 2021).

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า (Subject political culture) เป็นวัฒนธรรมที่ประชาชนมีความรู้และความเข้าใจในระบบการเมืองในระดับหนึ่ง แต่ไม่ได้รับรู้สึกว่าตนเองมีอิทธิพลหรือความสำคัญในการ

เปลี่ยนแปลงระบบการเมือง ประชาชนยอมรับอำนาจของรัฐ ปฏิบัติตามกฎหมาย แต่ไม่กล้าแสดงออกหรือเรียกร้องสิทธิทางการเมือง (Klinsuwan et al., 2023; Political Culture and Democracy in Thai Society, 2022). ลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินพบได้ในกลุ่มคนชั้นกลางในประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งพบเห็นได้ในสังคมทางการเมืองของประเทศไทยที่ประชาชนไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แต่ไม่ได้ติดตามหรือตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ (Political Culture: An Indicator of the Democracy Government, 2021).

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม (Participant political culture) เป็นวัฒนธรรมที่พบในกลุ่มบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจในระบบการเมืองเป็นอย่างดี ประชาชนกลุ่มนี้ตื่นตัวทางการเมือง มีจิตสำนึกทางการเมืองสูง และเห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วมทางการเมือง พวกเขาต้องการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจของผู้ปกครองเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้ระบบการเมืองตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนด้วยความเป็นธรรม (Malsukhum, 2021; Political Culture in the Context of People's Political Awakening, 2022)

ตามทัศนะของ Almond และ Verba การวิเคราะห์วัฒนธรรมทางการเมืองในสังคมต่าง ๆ เป็นเรื่องที่ซับซ้อน เนื่องจากยากที่จะชี้ชัดลงไปว่าในสังคมใดสังคมหนึ่งจะมีวัฒนธรรมทางการเมืองเพียงแบบใดแบบหนึ่งโดยเฉพาะ ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าในสังคมต่าง ๆ ประชาชนจะมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบผสม (Mixed political culture) ซึ่งประกอบด้วยวัฒนธรรมทางการเมืองหลายแบบผสมผสานกัน (Muakchim, 2021; Klinsuwan et al., 2023; Wichai, 1996).

3. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยได้รับความนิยมแพร่หลายในหลายประเทศทั่วโลกหลังสิ้นสุดยุคสงครามเย็น ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่หลายประเทศมีการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองจากระบอบเผด็จการหรือระบอบคอมมิวนิสต์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย (Muakchim, 2021). การเปลี่ยนแปลงนี้ไม่ได้เกิดขึ้นอย่างราบรื่น แต่ต้องอาศัยเวลาและกระบวนการพัฒนาที่ซับซ้อน วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยไม่สามารถเกิดขึ้นได้ทันที เพราะต้องอาศัยการศึกษาอบรมและการบ่มเพาะจิตสำนึกทางการเมืองในสังคม (Klamkoom & Arsuwattanakul, 2018). ประเทศต่าง ๆ ที่นำประชาธิปไตยมาใช้จึงต้องมุ่งเน้นการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองในระยะยาว เพื่อให้ประชาชนเข้าใจและมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในกระบวนการทางการเมือง (Pikulngamchot & Muakchim, 2021).

หนึ่งในปัจจัยสำคัญของการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยคือ การสร้างจิตสำนึกและความศรัทธาในระบบประชาธิปไตย ความศรัทธาในระบบนี้จะทำให้ประชาชนพร้อมที่จะปกป้องและรักษาระบบเมื่อเกิดปัญหาหรือการคุกคามต่อประชาธิปไตย (Thong-in et al., 2022). จิตสำนึกนี้ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในหมู่ประชาชนเท่านั้น แต่ต้องเกิดขึ้นในกลุ่มผู้นำทางการเมืองด้วย การที่ผู้นำมีจิตสำนึกประชาธิปไตย

จะส่งผลให้การปกครองเป็นไปในทิศทางที่เคารพสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของระบอบประชาธิปไตย (Sririn & Promgird, 2019).

สิทธิเสรีภาพเป็นหลักการที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตย เพราะสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การชุมนุม และการได้รับการศึกษา เป็นปัจจัยที่ทำให้ระบบการเมืองมีความเสรีและยุติธรรม (Sutcharitpan et al., 2018). การที่ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นไม่เพียงแต่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ยังเป็นโอกาสให้มีการวิพากษ์วิจารณ์และตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ ซึ่งเป็นกลไกที่ทำให้การปกครองเป็นไปอย่างโปร่งใสและมีความรับผิดชอบต่อสังคม (Muakchim, 2021).

ในระบอบประชาธิปไตย การใช้เสียงส่วนใหญ่ในการตัดสินใจขัดแย้งเป็นหลักการที่ถูกละเลยในระดับสากล อย่างไรก็ตาม การเคารพเสียงส่วนน้อยก็เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อรักษาความยุติธรรมในสังคม ประชาชนที่มีจิตใจเป็นประชาธิปไตยจะต้องยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง และต้องอดทนอดกลั้นต่อการแสดงออกทางความคิดของผู้อื่น トラบใดที่การแสดงออกนั้นอยู่ในขอบเขตของกฎหมาย (Thong-in, 2022). การยอมรับในความแตกต่างนี้จะช่วยให้สังคมดำเนินไปอย่างสันติและมีความมั่นคง (Pikulngamchot & Muakchim, 2021).

นอกจากนี้ หลักนิติธรรมยังเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตย หลักนิติธรรมหมายถึงการปกครองที่เป็นไปตามกฎหมายและประชาชนทุกคนต้องเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน (Sririn & Promgird, 2019). ในระบบการเมืองที่ยึดหลักนิติธรรม การออกกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายต้องเป็นไปอย่างโปร่งใสและยุติธรรม เพื่อให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในระบบการเมือง (Klamkoom & Arsuwattanakul, 2018).

การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน หรือภาคประชาสังคม การสร้างความเข้าใจในประชาธิปไตยต้องเริ่มตั้งแต่ระดับเยาวชน โดยการส่งเสริมการศึกษาเรื่องสิทธิเสรีภาพและหน้าที่ของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย เพื่อให้เยาวชนเติบโตขึ้นมาเป็นพลเมืองที่มีจิตสำนึกทางการเมือง (Sutcharitpan et al., 2018).

การพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญ เนื่องจากการปกครองในระดับท้องถิ่นเป็นพื้นฐานของระบบประชาธิปไตยที่ใหญ่กว่า (Sutcharitpan et al., 2018). การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่นจะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบการเมืองและสร้างความยั่งยืนให้กับประชาธิปไตยในระดับประเทศ (Muakchim, 2021).

ในบทสรุป การพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยไม่สามารถสำเร็จได้หากขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชนทุกกลุ่มในสังคม ไม่ว่าจะเป็นระดับชาติหรือระดับท้องถิ่น การสร้างจิตสำนึกทางการเมือง ความเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น การยอมรับความแตกต่าง และการเคารพในหลักนิติธรรมเป็นปัจจัยที่ทำให้ประชาธิปไตยมีความยั่งยืนและมั่นคง (Sririn & Promgird, 2019).

4. ลักษณะทางวัฒนธรรมทางการเมืองของไทย

วัฒนธรรมทางการเมืองของไทยมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากประเทศที่พัฒนาระบบประชาธิปไตยอย่างสูงแล้ว วัฒนธรรมการเมืองแบบไทยยังคงเน้นไปที่การยึดมั่นในตัวบุคคลมากกว่าหลักการหรือเหตุผล (Klamkoom & Arsuwattanakul, 2018). ในสังคมไทย การยกย่องและเคารพผู้ที่มีความรู้ มีเกียรติ หรือผู้ที่มีวิญญูสูงกว่าเป็นเรื่องที่พบเห็นได้ทั่วไป การเน้นไปที่บุคคลนี้สะท้อนถึงความนิยมในระบบอำนาจนิยมที่ยังคงมีอยู่ในสังคมไทย แม้ว่าจะมีการนำระบอบประชาธิปไตยเข้ามาใช้ก็ตาม (Muakchim, 2021).

ลักษณะเด่นอีกอย่างหนึ่งของวัฒนธรรมทางการเมืองไทยคือ การนิยมเงิน ซึ่งมองว่าเงินสามารถซื้อได้ทุกอย่าง ทำให้เกิดการทุจริตและการใช้อำนาจโดยมิชอบในกระบวนการทางการเมือง การซื้อเสียงเป็นหนึ่งในปัญหาที่พบได้ในระบบการเมืองไทย และเป็นสิ่งที่ขัดขวางการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง (Pikulngamchot & Muakchim, 2021). นอกจากนี้ การเชื่อในโชคกลาง ของขลัง และไสยศาสตร์ยังคงมีอิทธิพลในสังคมไทย ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองของประชาชน (Sirin & Promgird, 2019).

การเล่นพรรคเล่นพวกและการจัดลำดับฐานะระหว่างบุคคลเป็นอีกหนึ่งลักษณะเด่นในวัฒนธรรมทางการเมืองของไทย ระบบนี้ส่งผลให้มีการแบ่งแยกทางสังคมและการสร้างเครือข่ายที่เน้นผลประโยชน์ส่วนบุคคลมากกว่าผลประโยชน์สาธารณะ การขาดการกระตือรือร้นทางการเมืองของประชาชนทั่วไปเป็นผลจากวัฒนธรรมนี้ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาระบบประชาธิปไตยที่แท้จริงในสังคม (Sutcharitpan et al., 2018).

แม้คนไทยจะมีลักษณะรักสงบและมีแนวโน้มที่จะประนีประนอมเพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง แต่ลักษณะนี้ยังส่งผลให้เกิดการหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับปัญหาที่ต้องการการแก้ไขในเชิงระบบ ซึ่งเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้การปฏิรูปทางการเมืองในไทยเกิดขึ้นได้ช้า (Muakchim, 2021).

สรุป

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม หรือประชาธิปไตย ถือเป็นวัฒนธรรมและระบบการเมืองที่มีความมั่นคงที่สุดในสังคม เนื่องจากเป็นระบบที่เปิดโอกาสให้พลเมืองมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง พลเมืองในสังคมที่มีวัฒนธรรมการเมืองแบบมีส่วนร่วมจะมีความกระตือรือร้นในการแสดงออกถึงสิทธิของตน รวมถึงการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารประเทศของผู้นำทางการเมืองที่มาจากการเลือกตั้ง อย่างไรก็ตาม แม้ว่าพลเมืองจะไม่เห็นด้วยกับการตัดสินใจของผู้นำในบางประเด็น พวกเขาก็จะยอมรับผลการตัดสินใจนั้น เนื่องจากเข้าใจในกระบวนการประชาธิปไตยที่ให้ความสำคัญกับเสียงส่วนใหญ่

ในทางกลับกัน ทศนคติและวัฒนธรรมทางการเมืองแบบผู้ได้ปกครองและวัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบเฉพาะถิ่นจะเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมและระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากวัฒนธรรมเหล่านี้ไม่เปิดโอกาสให้พลเมืองมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในกระบวนการทางการเมือง พลเมืองที่อยู่ในวัฒนธรรมทางการเมืองแบบผู้ได้ปกครองมักจะยอมรับอำนาจของผู้นำโดยไม่ตั้ง

คำถาม และไม่กระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง นอกจากนี้ วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบยังมักจำกัดความคิดและการแสดงออกของพลเมืองให้อยู่ภายในกรอบของกลุ่มหรือชุมชนของตนเอง ทำให้ไม่เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่หลากหลาย ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของระบอบประชาธิปไตย

วัฒนธรรมการเมืองแบบมีส่วนร่วม หรือที่เรียกว่าวัฒนธรรมพลเมือง (Civic culture) นั้นมีความสำคัญในการช่วยแก้ปัญหาความตึงเครียดและความขัดแย้งในระบอบประชาธิปไตย วัฒนธรรมพลเมืองช่วยเชื่อมโยงระหว่างการควบคุมโดยประชาชน (Popular control) กับการปกครองที่มีประสิทธิภาพ (Effective governance) โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบและกำกับการทำงานของรัฐบาล นอกจากนี้ วัฒนธรรมพลเมืองยังรวมถึงการสร้างภาคประชาสังคม (Civic community) ซึ่งเป็นการเมืองภาคพลเมืองที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสนใจและผลประโยชน์ทางการเมืองร่วมกัน โดยเน้นความเท่าเทียมกันในสังคม การสร้างความเชื่อถือและไว้วางใจระหว่างบุคคล และการรวมตัวกันเป็นสมาคมด้วยความสมัครใจ

ปัจจัยเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการนำไปสู่การปกครองหรือธรรมาภิบาลที่มีประสิทธิภาพและเป็นประชาธิปไตย วัฒนธรรมพลเมืองช่วยสร้างความเป็นระเบียบในสังคม และทำให้ประชาชนมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการเมืองของประเทศ ซึ่งทำให้ระบอบประชาธิปไตยมีเสถียรภาพและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

องค์ความรู้ที่ได้รับ

การบ่มเพาะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยผ่านการศึกษาดูงาน การให้ประชาชนมีศรัทธาต่อระบบประชาธิปไตย และมีบุคลิกภาพประชาธิปไตย การมีพลังภายนอกสภา ทั้งหมดนี้ จะหล่อหลอมจนกลายเป็นพฤติกรรมที่ดีงามของคนในสังคมในที่สุด โดยวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยควรมีองค์ประกอบตามภาพที่ปรากฏ

ภาพที่ 1 แสดงวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

เอกสารอ้างอิง

- Almond, G., & Verba, S. (1963). *The civic culture: Political attitudes and democracy in five nations*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Chantanit, S. (2006). *Thai political culture: The true constitution that has never been abolished*. Retrieved August 18, 2020, from <http://www.pub-law.net/publaw/view.aspx?id=1014>
- Eckstein, H. (1988). A culturalist theory of political change. *American Political Science Review*, 82(3), 789-804.
- Klamkoom, N., & Arsuwattanakul, C. (2018). The Democratic Political Culture of the Undergraduate Students Mahidol University, Salaya Campus. *Journal of Southern Technology*, 11(1), 125-130. Retrieved from https://so04.tci-thaijo.org/index.php/journal_sct/article/view/85401
- Klamkoom, N., & Arsuwattanakul, C. (2018). The Democratic Political Culture of the Undergraduate Students Mahidol University, Salaya Campus. *Journal of Southern Technology*, 11(1), 125-130. Retrieved from https://so04.tci-thaijo.org/index.php/journal_sct/article/view/85401
- Klinsuwan, W., Saetan, S., Intarapanya, C., & Charoenthanavat, K. (2023). Influence of Political Culture with Public Service by Public Organization in Thailand. *Journal of Thai Ombudsman*, 35(1), 87-115. Retrieved from <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/ombudsman/article/view/269920>
- Likhit, D. (1986). *Political culture and political socialization*. Bangkok: Thammasat University.

- Malsukhum, V. (2021). Disassembling the Legal Principles Related to Public Administrative to be Applied as a Meter for Hot Spring Management. *Thammasat Law Journal*, 50(4), 548.
- Muakchim, N. (2021). Political Culture: An Indicator of the Democracy Government. *Rajapark Journal*, 15(42), 1–12. Retrieved from <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RJPJ/article/view/249267>
- Pikulngamchot, A., & Muakchim, N. (2021). A Study of Political Culture of Democracy in Bangkok Metropolis: Case of People in Bangkok District. *Rajapark Journal*, 15(39), 124–136. Retrieved from <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RJPJ/article/view/248583>
- Political Culture and Democracy in Thai Society. (2022). *Journal of Graduate MCU KhonKaen Campus*, 9(3). Retrieved from <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JG-MCUKK/article/view/264457>
- Political Culture in the Context of People's Political Awakening. (2022). *Journal of MCU Social Science Review*, 8(2), 296.
- Putnam, R. D. (1993). *Making democracy work: Civic traditions in modern Italy*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster.
- Pye, L. W. (1991). Political culture revisited. *Political Psychology*, 12(3), 487-508.
- Pye, L. W., & Verba, S. (Eds.). (1965). *Political culture and political development*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Royal Gazette. (2019). *Local council or local executive election, B.E. 2562 (2019)*, Volume 136, Part 50 A, April 16, 2019.
- Sririn, W., & Promgird, P. (2019). Political Culture and Stabilized Democracy: A Political Sociology Perspective. *Proceedings of 15th International Conference on Humanities and Social Sciences 2019 (IC-HUSO 2019)*, Khon Kaen University, Thailand.
- Sutcharitpan, P., Hmatardam, P., & Chumpong, P. (2018). The Democratic Political Culture of People in Amphur Sichon, Nakhon Si Thammarat Province. *Journal of Dhonburi Rajabhat University*, 12(1), 211-222.
- Thong-in, T., Bridhyankura, P., & Chaisa, C. (2022). Political Culture in the Context of People's Political Awakening to Social Media. *Journal of MCU Social Science Review*, 8(2), 296.
- Uraiwon, T. (2020). *Democratic political culture*. Retrieved July 1, 2020, from http://kpi.ac.th/media/pdf/M7_158.pdf
- Wannatham, K. (2015). *Report on mechanisms to promote democratic political culture in Thai society*. (N.p.: N.p.).
- Wichai, T. (1996). *Political Culture and Reformation*. Bangkok: Institute of Public Policy Studies.

Wisit, T., Sukhum, N., & Wichai, J. (2011). *Thai politics and governance*. Bangkok: Ramkhamhaeng University.